

1. ORGANIZACIJA RADNIH PROCESA

ZADATAK – Lakše, brže i ekonomičnije izvođenje radnih procesa uz smanjenje naprezanja radnika i očuvanja njegovog zdravstvenog stanja

Skladan odnos između radnika, radnog mesta, sredstava za rad i predmeta rada

POTREBNO JE DA SE RADNI PROCES

1. Pripremi
2. Neprekidno prati
3. Analizira

RACIONALNA ORGANIZACIJA RADNOG PROCESA

- Postizanje maksimalnog učinka
- Optimalno iskorišćavanje rada i sredstava
- Optimalne troškove
- Minimalno naprezanje radnika
- Kvaliteno izvođenje procesa rada
- Pravovremeno izvođenje procesa rada

2. KRAJNJI CILJ ORG. RADNIH PROCESA JE STVARANJE POVOLJNIH USLOVA ZA ODVIJANJE FIZIČKIH, HEMIJSKIH I FIZIOLOŠKIH PROCESA U ZEMLJIŠTU I BILJKAMA

AGROTEHNIČKE MERE

UTICAJ NA KLIMU

- Navodnjavanje
- Zaštita od mraza
- Protivgradna zaštita
- Vatrozaštitni pojasevi

ZEMLJIŠTE

- Obrada
- Ćubrenje
- Zaštita od erozije
- Kalcifikacija

USEV

- Selekcija
- Oplemenjivanje
- Nega useva
- Priprema semena

AGROTEHNIKA

POJEDINAČNI RADNI PROCESI

Osnovna obrada zemljišta

Dopunska obrada zemljišta

Ćubrenje org. Ćub.

Ćubrenje min. Ćub.

Setva

Nega useva

Ubiranje useva

Transport

3. ORGANIZACIJA OSNOVNE OBRADE ZEMLJIŠTA

RAZLOZI I CILJEVI OBRADIVANJA ZEMLJIŠTA

- Priprema zemljišta za unošenje semena
- Stvarno povoljne strukture zemljišta
- Lakše prodiranje korena
- Povoljne vodne osobine zemljišta
- Unošenje đubriva
- Suzbijanje bolesti štetočina

- VISOKI TROŠKOVI
  - Dubina obrade
  - Vreme izvođenja
  - Obim posla (učinak)
  - Tehničke karakteristike mehanizacije

OSNOVNA OBRADA ZEMLJIŠTA OBUHVATA

1. Zaoravanje stnjike
2. Oranje

Zaoravanje strnjike

- Obavlja se posle žetve
- Cilj je – uništavanje korova
  - čuvanje vlage
  - povećanje humusa
  - zaoravanje žetvenih ostataka

KVALITET RADA

OZNAKE KVALITETA

- Ujednačena dubina
- Zaoravanje žet. ostataka i korova
- Poravnatost površina
- Veličina neobrađene površine

4. SREDSTVA MEHANIZACIJE

-PRAVILNO SASTAVLJANJE TRAKTORSKOG AGREGATA

Priprema rada – Izbor i priprema sredstava mehanizacije

- Priprema radnika
- Priprema parcele

ORGANIZACIJA PROCESA RADA NA RADNOM MESTU

-Kontrola svih faktora

-Optimalna brzina kretanja agregata

Raoni plugovi – 6-12 km / h

Tanjirače - 8 – 16 km / h

ORGANIZACIJA ORANJA

CILJ → U optimalnom agrotehničkom roku oranični sloj odseći, prevrnuti, izmešati, usitniti, zaorati žetvene ostatke kao i organska i min. đubriva

uz što niže troškove

AGREGAT TREBA DA BUDE SASTAVLJEN TAKO DA:

1. – Osigurava pravilno izvođenje radnog procesa u skladu sa agrobiološkim i agroekonomskim ciljevima
2. - Snaga traktora bude racionalno iskorišćena uz što manju potrošnju energije
3. - Agregat treba da mogući dobru operativnost

STRUKTURA RADNOG DANA PRI ORANJU

(oranje) – 25 cm

Dužina (trajanje radnog dana) – 100%

1. Efektivno vreme	74%
2. Dopunsko vreme	16%
a) okreti	3,5 %
b) snabdevanje	2,0%
c) održavanje	6,0%
d) odmori	4,5%
3. Pripremno završno vreme	5,8
4. Prelazi	3,1
5. Gubici vremena	0,9
- Kvar mašine	0,2
- Objektivni gubici vremena	0,5
- Ostali subjektivni gubici	0,2

ORGANIZACIJA RADNOG PROCESA ORANJA

Racionalno izvođenje ovog radnog procesa obuhvata:

1. Pripreme na parceli
2. Određivanje oblika zagona
3. Izbor agregata
4. Određivanje načina kretanja agregata
5. Struktura radnog dana
6. Kontrola kvaliteta rada

Pripreme na parceli obuhvataju upoznavanje:

- stanja parcele
- veličine parcele
- oblika parcele
- konfiguracije parcele
- dimenzije parcele
- određivanje optimalne širine zagona

$$\check{S}Z = \sqrt{2 \cdot (D \cdot \check{S}RZ + 8R^2)}$$

ŠZ- širina zagona

ŠRZ – širina radnog zahvata

D – dužina zagona

R – radijus okreta

Racionalan zagon

$$b : a = 1 : 10 - 1 : 20$$

a – dužina zagona

b – širina zagona

ŠZ – mora biti deljivo sa ŠRZ

ORGANIZACIJA DOPUNSKE OBRADE

- Zemljište se obrađuje do dubine setvenog sloja
- Dopunska obrada obuhvata
  - tanjiranje
  - drljanje
  - priprema setvospremačem

CILJ → u optimalnom agrotehničkom roku zemljište usitniti i izmešati u površinskom sloju, da se min. đubrivo unese i izmeša sa zemljištem, unište korovi i poravna površina uz što niže troškove

Ocena kvaliteta se vrši na osnovu

- sledećih pokazatelja:
- ujednačenosti dubine obrade na celoj površini
  - količini neuništenih korova
  - veličini neobrađene površine
  - stepenu sitnjenja i mešanja zemljišta
  - količini vlažne zemlje na površini
  - poštovanju optimalnog agrotehničkog roka

- Rad se obavlja trektorskim agregatom

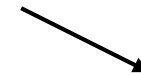
PRIKLJUČNE MAŠINE

- Velika širina radnog zahvata
- Mali otpor
- Veliki učinak

RAZNOVRSNE

Po obliku radnih organa

Po načinu rada

KVALITET RADA JE U FUNKCIJI:

USLOVA RADA

i

KORIŠĆENE MECHANIZACIJE

- Stanje parcele
- Vreme izvođenja
- Način rada
- Zalaganje radnika

Traktor + priključak

- tanjirače
- drljače
- kultivatori
- rot. sitnilice
- setvospremači
- ravnjači
- valjci

PRIPREMA RADA

← Priprema parcele

- u optimalnom roku
- obeležavanje zagona
- određivanje načina rada
- obeležavanje prvog prohoda
- određivanje širine uvratine

↓ Priprema radnika

↓
1. radnik

→ Priprema sredstava mehanizacije

- tehnički ispravna
- regulisana
- prilagođavanje uslovima rada

ORGANIZACIJA PROCESA NA RADNOM MESTU

- dosta složena
- sinhronizacija sa radnim procesima koji prethode i koji slede

ORGANIZACIJA ĐUBRENJA STAJNJAKOM

UTOVAR STAJNJAKA

Cilj : utovariti u optimalnom roku,
kvalitetno, brzo
uz što manje troškove

Traktor + utovarivač

prednji   zadnji   kranski

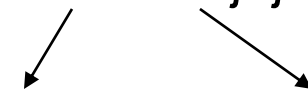
PREVOZ I RASTURANJE

Cilj: u optimalnom roku prevesti i
ravnomerno rasturiti
planiranu količinu
uz što manje troškove

Traktor + rasturač stajnjaka

univerzalni   specijalni

PRIPREMA

Određivanje broja transportnih agregata na jedan utovarivač

ORGANIZACIJA PROCESA NA RADNOM MESTU

- Vremenski i prostorno sinhronizovati utovar sa prevozom i rasturanjem

ORGANIZACIJA ĐUBRENJA MIN.ĐUBRIVIMA

Obuhvata sledeće radne procese

- utovar i istovar min. đubriva
- prevoz min. đubriva od ekonomskog dvorišta do parcele
- rasipanje min. đubriva

Cilj: Prevoz min. đubriva od mesta skladištenja do mesta punjenja rasipača, ravnomerno raspe po površini zemljišta u optimalnom roku uz što niže troškove

SREDSTVA MEHANIZACIJE

Prevoz traktorski agregati
kamioni

Rasipanje traktorski agregati za rasipanje
privredni avioni

PRIPREMA

- Sinhronizovati utovar, prevoz i istovar sa dinamikom rasipanja
- Broj radnika potrebnih za opsluživanje traktorskog agregata za rasipanje

ORGANIZACIJA PROCESA NA RADNOM MESTU

- Sinhronizovati utovar, prevoz i raspianje
- Odrediti optimalnu brzinu kretanja 8-15 km / h → rasipanje

ORGANIZACIJA SETVE

Cilj: U optimalnom roku predviđeni količinu uneti i ravnomerno rasporediti u prave i pararelne redove, na jednakom odstojanju u redu, na optimalnu dubinu uz što niže troškove

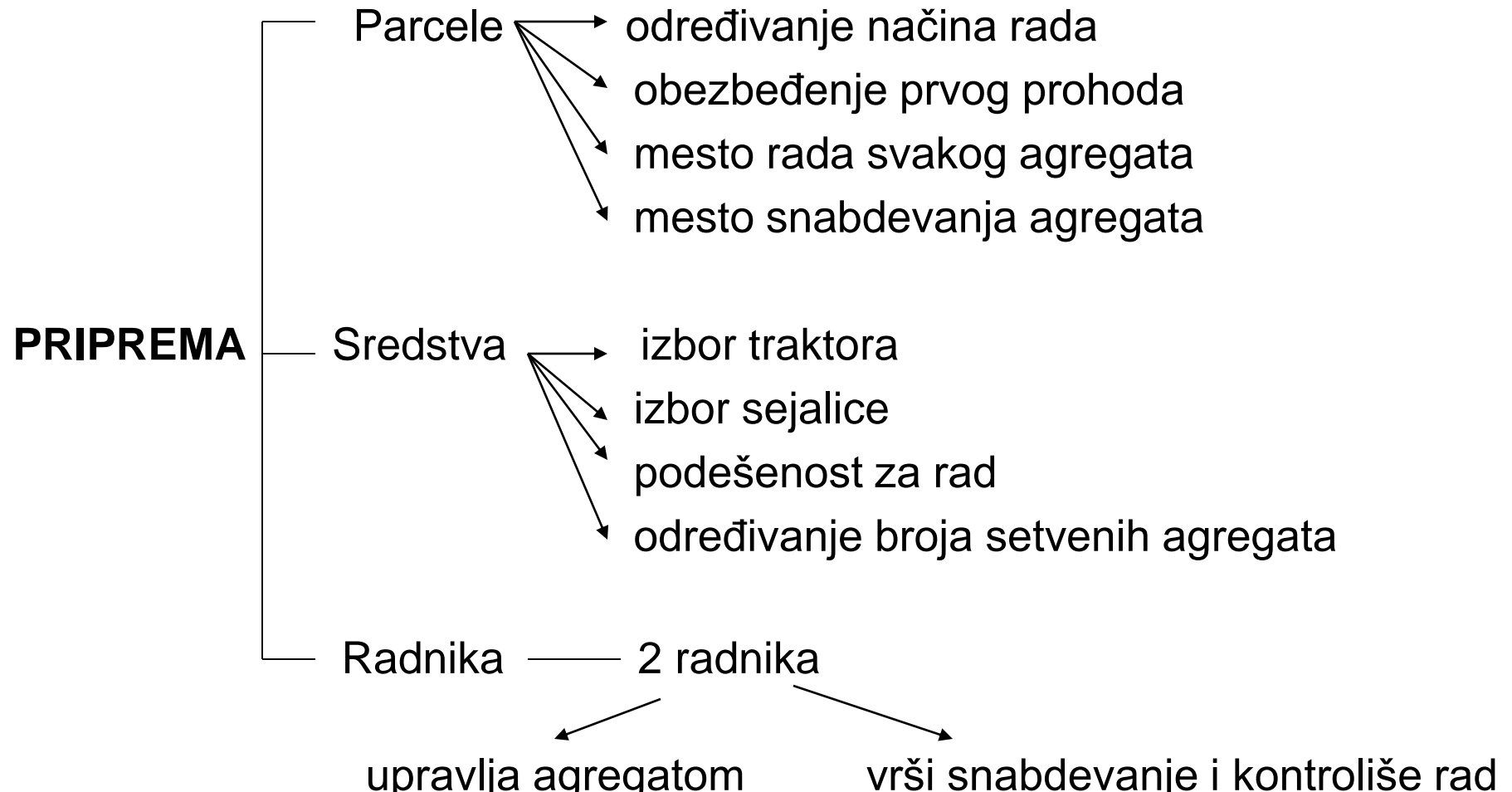
OCENA KVALITETA – poštovanje optimalnog roka setve

- pravolinijski redovi
- paraleleni redovi
- ujednačen razmak između semenki
- količina utrošenog semena
- prosuta količina na mestu snabdevanja

SREDSTVA RADA

TRAKTORSKI AGREGAT

Traktor + sejalica

ORGANIZACIJA PROCESA NA RADNOM MESTU

- Složena – kratak agrotehnički rok
  - istovremeni rad više agragata

BRZINA KRETANJA AGREGATA PRI SETVI

-Varira u širokom intervalu 6 – 14 km /h i zavisi od:

1. konstrukcionih osobina sejalice
2. vučne sile traktora
3. vučnog otpora
4. kvaliteta predsetvene pripreme
5. vlažnosti zemljišta
6. iskustva radnika

KOLIČINA SEMENA ZA SETVU:

$$Q_s = \frac{S \cdot AM}{UV}$$

Q_s = količina u kg /ha

S = broj semenki po m^2

AM = apsolutna masa semena

UV = UPOTREBNA VREDNOST SEMENA

$$UV = \frac{\% \text{ čistoće semena} \cdot \% \text{ klijavosti semena}}{100}$$

ORGANIZACIJA NEGE USEVA

NEGA → **OBUHVATA:**

- **Valjanje** primenjuje se ako je zemljište grudvasto i suvo
- **Drljanje**
- **Tretiranje pesticidima (herbicidima)**
- **Međuredno kultiviranje**

DRLJANJE – izvodi se posle setve pre nicanja useva ako se pojavi pokorica

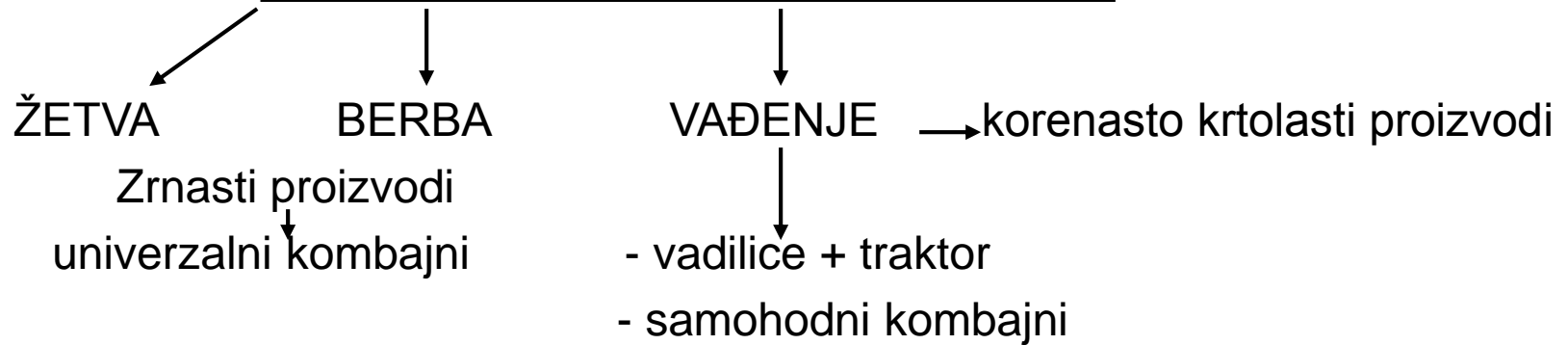
TRETIRANJE HERBICIDIMA – može biti

- pre setve
- posle setve pre nicanja
- posle nicanja

MEĐUREDNO KULTIVIRANJE – vrši se nakon nicanja u određenoj fazi useva. Obično se vrši dva do tri puta u zavisnosti od stanja useva (zakorovljenosti), strukture i vlažnosti zemljišta i sistema gajenja.

ORGANIZACIJA UBIRANJA USEVA

CILJ: U optimalnom roku ubrati prispeo rod uz što niže troškove

PRIPREMA RADA

Mora biti detaljna jer je:

- kratak agrotehnički rok
- složena organizacija rada
- visoki troškovi
- potrebno uskladiti više radnih procesa istovremeno

MESTO (TAČKE) PRAŽNENJA BUNKERA

$$L = \frac{Kb \cdot 10000}{\check{S}RZ \cdot Pr}$$

L – dužina puta koju kombajn pređe dok ne napuni bunker

Kb – kapacitet bunkera

ŠRZ – širina radnog zahvata kombajna u m

Pr – prosečan prinos po ha u tonama

* Organizacija procesa na radnom mestu pri ubiranju useva najteža i najsloženija

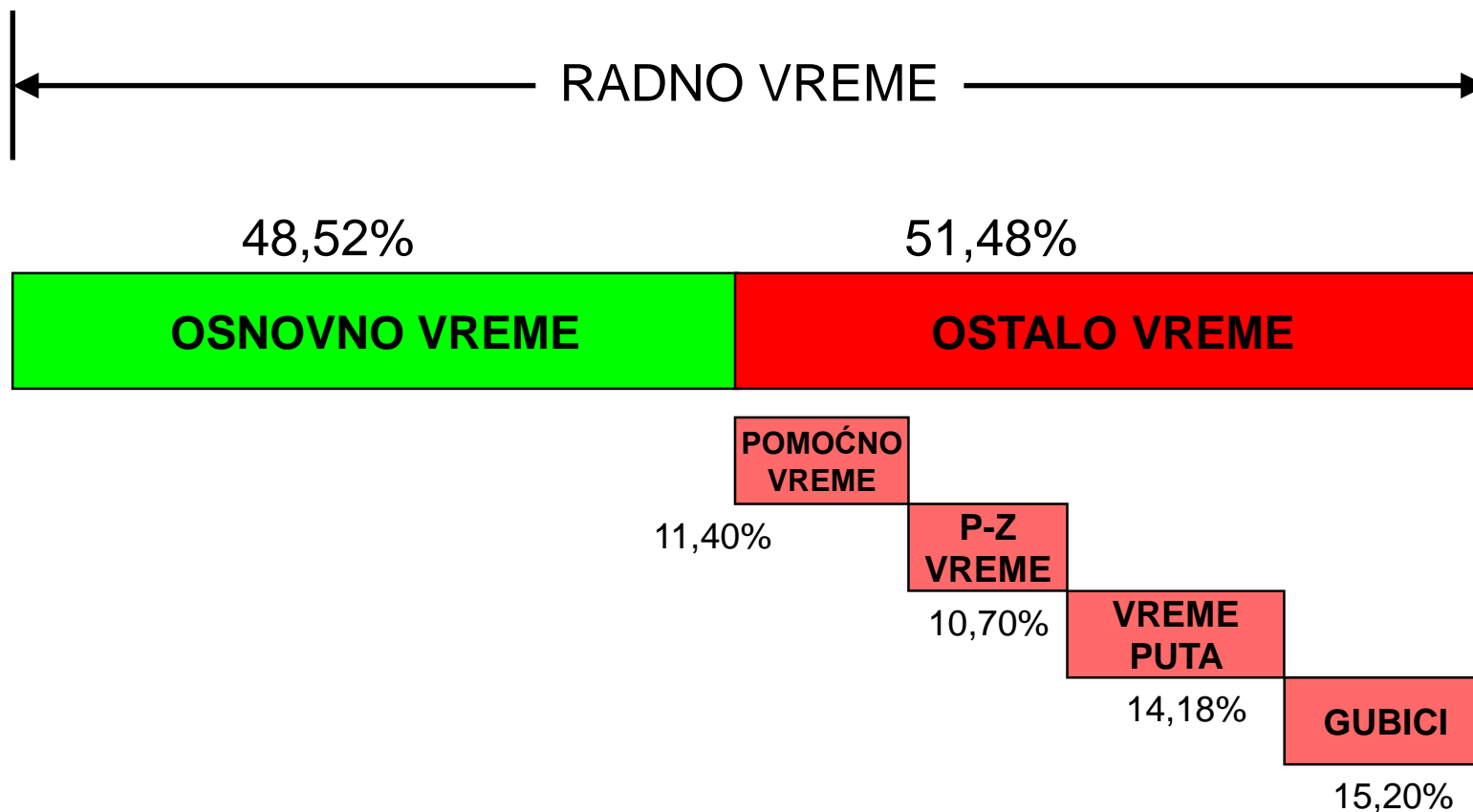

Graf. 2. Prosečna struktura radnog dana pri kombajniranju soje

- kombajn ZMAJ 141 -

Graph. 2. Combine working time structure during the harvest of soybean

- combine ZMAJ 141 -

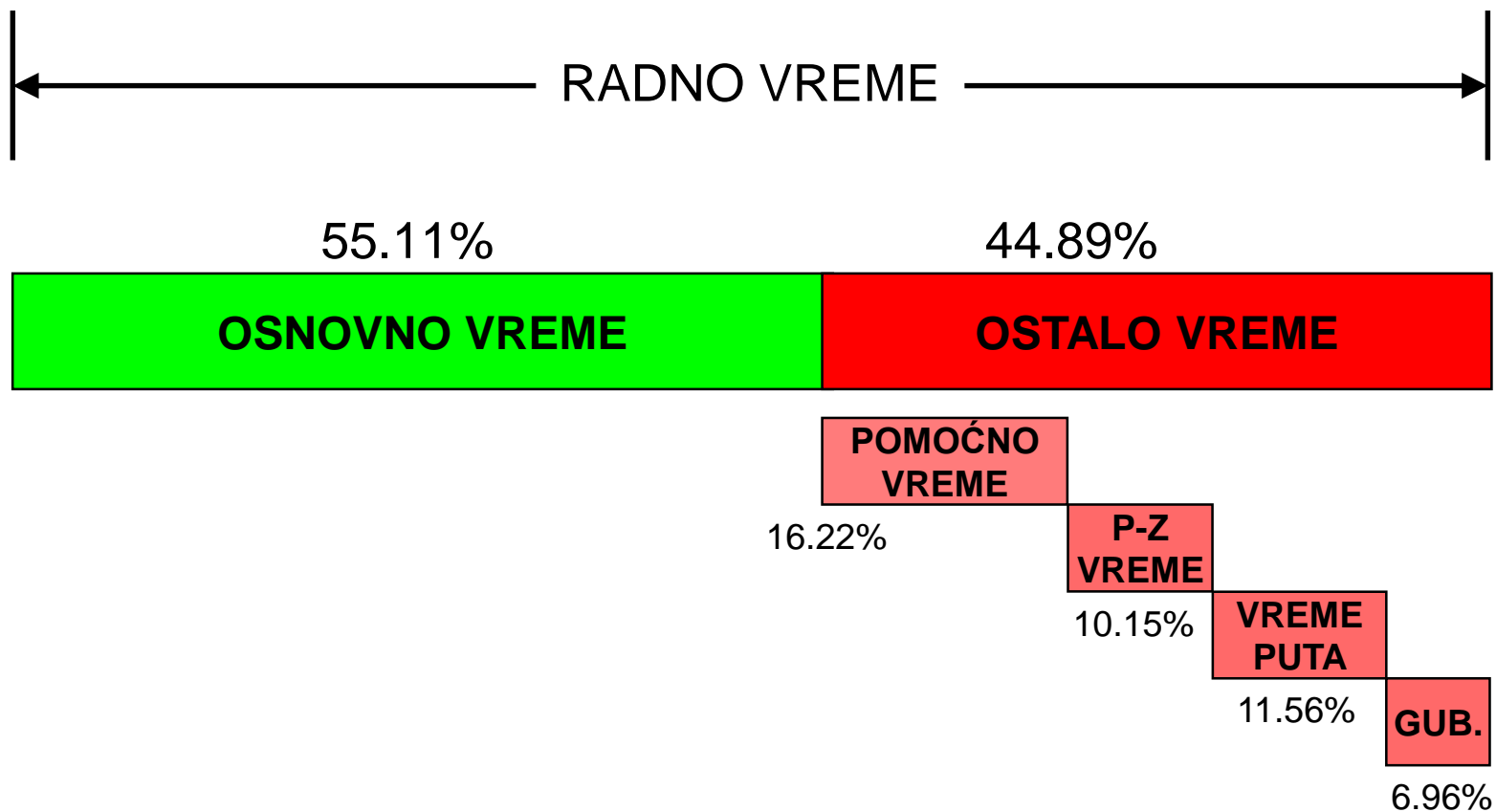

Graf. 1. Prosečna struktura radnog dana pri kombajniranju soje

- kombajn John Deere 1450 CWS -

Graph. 1. Combine working time structure during the harvest of soybean

- combine John Deere 1450 CWS -

Površinski učinak u toku smene

5,14 ha/smeni

19,03 ha/smeni

Efektivno vreme po hektaru

52,35 min/ha
(1,14 ha/h)

21,79 min/ha
(2,75 ha/h)

ORGANIZACIJA TRANSPORTA PROIZVODA

Cilj: Ratarske proizvode utovariti u transportno sredstvo i transportovati do mesta predviđenog za istovar u optimalnom roku uz što niže troškove

KVALITET RADA → ocenjuje se na osnovu:

Zavisí od:

1. konstrukcionih osobina transportnog sredstva
2. kvaliteta puta
3. načina rada
4. stručnosti i zalaganja radnika
5. brzine kretanja (10 – 25 km /h)

- prevezene količine proizvoda
- stepen korišćenja kapaciteta transportnog sredstva
- vremena trajanja jedne vožnje
- količine prosutih proizvoda na mestu utovara - istovara

SREDSTVA MEHANIZACIJE

A) TRAKTORI

B) KAMIONI

PRIPREMA RADA

davanje radnog zadatka

izbor mašina

racionalno sastavljanje agregata

određivanje potrebnog broja transportnih agregata

$$B = \frac{Z_b \cdot t \cdot t_v}{t_b \cdot n}$$

B = broj transportnih agregata po jednom kombajnu

Z_b = zapremina bunkera

t = težina 1m³ zrna izražena u tonama

t_v = vreme trajanja jedne vožnje (minuti)

t_b = vreme potrebno za jedno punjenje bunkera (min.)

n = nosivost transportnog agregata

PODELA TRANSPORTNIH SREDSTAVA

1. PREMA POKRETLJIVOSTI

- a) nepokretna
- b) ograničeno pokretna
- c) neograničeno pokretna

2. PREMA POGONU I NAČINU RADA

- a) ručna
- b) mehanička
- c) gravitaciona
- d) sa prekidnim dejstvom
- e) sa neprekidnim dejstvom
- f) sredstva za prenos tereta po
horizontali
- g) sredstva za prenos tereta po
vertikali
- h) kombinovana sredstva

